

Hemvärnet som försvarar svenskan mot engelskan

Ibland kallas de för *Hemvärnet mot engelskan*. De vill värna om svenska språket och kämpar mot att engelskan tar över alltmer i Sverige. De kallar sig själva för *Språkförsvaret* som startades för 15 år sedan av dåvarande gymnasieläraren Per-Åke Lindblom.

Språkförsvaret föddes redan 2002.

Då läste Per-Åke Lindblom en artikel i den fackliga tidskriften *Skolvärlden*. I texten gick rektorn för Södertörns högskola ut och berättade att man borde gå över till engelskan som undervisningsspråk.

– Det fick bågaren att rinna över för mig. Det skulle kunna få stora konsekvenser för svenska språket. Ju mer man använder sig av svenska språket desto bättre blir man på det.

Redan tidigare hade han varit smårriterad över att engelskan tog allt större plats.

– Det var helt ok med engelsk kurslitteratur när jag läste på universitetet. Men engelskan får inte tränga undan svenskan helt som undervisningsspråk.

Per-Åke Lindblom betonar att han inte hatar engelska språket. Redan när han hoppade av gymnasiet bestämde han sig för att läsa böcker och tidningar på engelska och tyska. Som 19-årig jungman till sjöss använde han sig också mycket av engelskan.

– Att svenskan skulle försvinna från all undervisning blev bara för mycket för mig.

När Per-Åke Lindblom läste artikeln var han gymnasielärare och undervisade i svenska och filosofi. Han skrev också

ett eget inlägg i *Skolvärlden* och rektorn backade och tog tillbaka det han skrivit.

Men Per-Åke Lindblom kände att det var dags att säga ifrån. Han hade redan skapat en schackportal på webben. Och bestämde sig för att skapa ännu en, med inriktning på svenska språket. Snart fick han kontakt med flera likasinnade. Men det var först 2005 som de tyckte att de var tillräckligt många för att bilda ett nätverk.

– Då fick vi kontakt med några som skrev debattartiklar i vår anda. Så var vi ett halvt dussin.

Hur många medlemmar Språkförsvaret har idag vill han inte säga.

– Det är en hemlig siffra. Vi är säkert flera hundra. Att vara hemlig tror jag är en bra marknadsföring. Folk får gärna tro att vi är flera än vad vi är.

Språkförsvaret hade som första

huvuduppgift att få till en språklag.

– Ett av våra huvudargument var att Sverige hade flera minoritetsspråk men inget huvudspråk som gällde för alla.

2009 antogs en ny språklag av en enhällig riksdag. Per-Åke Lindblom anser att lagen tillkom mycket på grund av att Språkförsvaret varit mest drivande i frågan.

Per-Åke Lindblom vill se svenska ord när sådana finns i stället för engelska.

Foto: Daniela Lindblom.

I Språklagen heter det: "Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden." De nationella minoritetsspråken i Sverige är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

– Men Språklagen är relativt tandlös när det gäller att försvara svenskan. Engelskan brer ut sig alltmer i det offentliga rummet. Flera ledande svenska politiker, senast Stefan Löfven, talar engelska i Europaparlamentet. Istället borde de hålla sig till svenskan. EU har ju världens mest avancerade tolkningssystem. Sedan är det all reklam som är på engelska. Och grundskolor och gymnasier

som använder sig av engelskan som undervisningsspråk, bland andra Engelska skolan, framhåller Per-Åke Lindblom.

Språkförsvaret vill också slåss för mångspråkighet och mellannordisk språkförståelse.

– Vi betonar mångspråkigheten. Vi menar att man inte har någon spetskunskap om man inte behärskar flera främmande språk. Det är också viktigt att acceptera hemspråken och minoritetsspråken. Där skiljer vi oss från Sverigedemokraterna, som vissa har velat bunta ihop oss med. Men vi är definitivt inte knutna till något parti.

Språkförsvaret framhåller även betydelsen av nordisk språkförståelse. Många språklärare slarvar med de nordiska grannspråken, betonar Per-Åke Lindblom. Enligt en tidigare undersökning var det bara var fjärde svensk gymnasist som hade studerat danska och norska. Språkförståelsen över gränserna är större i Norge och Danmark. Där hade ungefär hälften av gymnasisterna studerat grannländernas språk. Tyvärr har svenskkunskaperna i Finland försämrats, tillägger han.

På Språkförsvarets hemsida finns

flera huvudrubriker. Under rubriken *Säg hellre* har man skapat en lista med ersättningsord. Där översätts *carport* med *öppet garage*, *case study* med *fallstudie*, *catering* med *färdig mat* eller *matleverans*, *happy hour* med *gladtimme*.

Coop borde återgå till sitt gamla svenska namn Konsum, tycker Språkförsvaret, som har gett *Tummen ner*

forts ➔

för Engelska skolan, där 90 procent av undervisningen på gymnasienivå sker på engelska och Vetenskapsradion har fått kritik för att ibland vara alltför angliciserad. Före detta utrikesministern Margot Wallström har fått kritik för sitt anförande på engelska som hon höll vid Lunds universitets 350-årsjubileum 2016.

– Det hela var utomordentligt genant. Lunds universitet grundades dessutom för att försvenska de från Danmark erövrade provinserna. Nu kom ett nytt kolonialspråk till Lund.

Försvarsminister Peter Hultqvist har också fått kritik för sitt anförande på engelska vid det svenska flygvapnets 90-årsjubileum 2016. Många medlemmar i Språkförsvaret undrade efteråt om talet fanns i två språkversioner. Men talet var bara skrivet på engelska.

– Ett officiellt tal som försvarsministern höll till det svenska försvaret på svensk mark fanns alltså inte på svenska!

Tummen upp har getts till flera företag "som anser att svenska är kreativt för marknadsföring och kommunikation till svenskspråkiga, och ger en historia som engelska namn inte ger". Ett exempel är Mora of Sweden AB som bytt namn till Morakniv AB. Ett annat är Berga musteri som arbetat med kreativ namngivning i sin marknadsföring. Bergas produkter har fått namn som *Ingridfära*, *Plingon*, *Jordbubbis*, *Blåpär* och *Fläderik*.

För något år sedan väckte Svenska Dagbladets kulturredaktör liv i frågan om att man måste tycka om ett språk för

att det skall utvecklas. Därför bad hon läsarna skicka in förslag på svenskspråkiga vackraste ord. Språkförsvaret konstaterade att ord som *åtrå*, *alldenstund*, *vemod* och *hädanefter* var ord att njuta av.

Varje år delar Språkförsvaret ut ett pris. Senaste pristagaren var Björn Ranelid.

I *Skamvrån* förtecknar Språkförsvaret svenska företag och organisationer, vars webbsidor saknar information på svenska.

– Genom att lägga upp webbsidor enbart på engelska sviker de både det svenska språket och Sverige. Att använda enbart engelska diskriminerar alla som bor i Sverige förutom de få som har engelska som modersmål. Diskrimineringen drabbar framför allt äldre svenskar, invandrare, ungdomar och barn, som ännu inte lärt sig engelska.

Hotellkedjan Scandic hamnade i *Skamvrån* när man namngav sina hotell i Stockholm med *Downtown Camper by Scandic*, *Haymarket by Scandic*. 2012 sattes också filmdistributören Nordisk film i *Skamvrån* efter att den danska filmen *En kongelig affaire* fick en engelsk titel i Sverige: *A Royal Affair*.

– Det undergrävde allt strävande efter grannspråksförståelse i Norden.

Hur ser planen ut för framtiden?

– Vi fortsätter i gamla hjulspår och försöker hålla igång vår kritik hela tiden. Och vi vill bli fler. Facebooksidan *Språkförsvarets vänner* har nu 740 medlemmar, säger Per-Åke Lindblom, ordförande i Språkförsvaret.

HOLGER NILÉN

Swenglish

En anglicism är ett typiskt engelskt uttryck som förekommer i andra språk, till exempel i svenskan. Kan vi vara utan sådana? Eller är de nödvändiga? Hur ska vi behandla dem? Alla dessa ord och uttryck som vi lånat in, mer eller mindre tillfälligt från engelskan och kanske ännu mera från andra sidan Atlanten. Man kan reta sig på att människor till synes för att vara inne och moderna använder sig av upprepning på engelska av vad de nyss sagt eller vill understryka det sagda "För det låter ju så mycket bättre". Till exempel "evidently" för att bevisa något. Men gör det verkligen det?

Vissa ord och uttryck har vi använt mycket länge som *OK*, *okay* och *all right*. De finns till och med sedan länge intagna i alla skribenters bibel, SAOL, Svenska Akademiens Ordlista över svenska språket. Men hur svensk är den egentligen? Under de drygt tusen år som vi haft ett svenskt skriftspråk har det färgats av intryck från andra språk: grekiska, latin, tyska, franska. Och under de senaste decennierna engelska.

Frågan är hur man ska skriva. Ska man anstränga sig för att hitta svenska uttryck istället för till exempel *catering* och *carport*? Språkförsvaret förordar på annan plats i denna tidning att man ska skriva *matleverans* och *öppet garage*. Men hur många gör sig den extra tanke-

Foto: Pixabay.com

mödan? Särskilt i talspråksögonblicket. Båda orden finns för övrigt intagna i SAOL.

Samma sak gäller ord som *thriller*, *spännande roman* eller *film* och *gangster*, som kan förekomma i en sådan och *blinker*, som tidigare högtidligt kallades korriktionsvisare. Men observera att orden fått svensk böjningsform under årens lopp. En bestämd korriktionsvisare ska kallas "blinkern" och om flera nämns ska det heta "blinkrar" och "blinkrarna". Samma böjning gäller för thriller och gangster. Vi har i svenskan inget och bör inte använda plural-s.

Lägg också märke till att vi skriver månaders och veckodagars namn med liten bokstav. Det finns ingen anledning att ändra på det även om man här och där kan se osäkra glidningar åt versalhållet.

SKRIVAREN